

Sannare enn røyndom

-- Det vi diktar skal bli sannare enn røyndom, skreiv Kjartan Fløgstad ein gong. Store delar av studieporteføljen vår handlar om skapande kunstuttrykk, anten det er tale om skrivekunst, litteraturkunnskap eller formidling av ulike sjangrar som musikk, film og biletkunst. Me meiner endåtil at me gjennom kunstuttrykk og våre fortolkande fagtradisjonar finn noko vesentleg sant om tilværet der dei såkalla "harde" vitenskapane ikkje finn noko i det heile. -- Da eg skjønna at botanikk va're verste blomane visste, gadd eg ikkje meir, som guten frå øvre Telemark sa, han slutta etter fjorten dagar på realskulen, og byrja i rosemålingslære. Gjennom vårt presise og upresise verbalspråk skal me prøve å fange delar av det som er sannare enn røyndom, innanfor område som ikkje berre handlar om kronblad og griffel. Somme av dei franske surrealistane meinte at straks noko var sagt med språk, måtte utsegna avsannast, og ein ny utsegn prøvast ut, for straks å bli stroken, i ei endelaus rekkje av affirmaasjonar og negasjonar. Så feilbarleg og tentativt rekna dei språket. Så farleg er det likevel, at poetar og songarar er blitt forfølgde, mobba, lemlesta og slegne i hel for orda sine. Kunstnarlege uttrykk kan som me veit vere både kraftfulle og farlege, og representerer erkjenningssvegar som heldigvis har plass også her ved Avdeling for allmennvitenskaplege fag, Institutt for kultur- og humanistiske fag.

Hjarteleg vel i gang med studieåret 2005-2006!

Instituttleiaren.

HIFOs anmelderpris 2005 til Olav Rovde

Den norske historiske forening sin anmelderpris gikk i 2005 til professor **Olav Rovde** for hans anmeldelse av Olav Randens bok *Brøyte seg rydning. Bureisingstid og bureisarliv*. Anmeldelsen er trykt i *Heimen* nr. 4, 2004.

I komiteens begrunnelse heter det:

"Olav Rovdes anmeldelse er kunnskapsmessig velfundert og informativ i den forstand at melderens både presenterer verket tilstrekkelig bredt, og skriver slik at lesere uten spesialkunnskap på feltet har utbytte av framstillinga. Verket blir plassert i historiografisk sammenheng, og premisene for faglig argumentasjon blir klart gitt til kjenne. Anmeldelsen har en grunnleggende kritisk vinkling med innvendinger rettet mot sentrale analyse- og strukturingspørsmål, men gir også generøst rom for omtale av verkets faglige og litterære kvaliteter. Slik Rovde her balanserer faglig argumentasjon mot fokus på verket han skal melde, forholder han seg også bevisst til en prob-

lematisk grense mellom anmeldelse og debattinnlegg. Anmeldelsen er skrevet i klart og godt språk, og med et engasjement som vekker leserens interesse både for emnet og for verket."

Komiteen hadde tre medlemmer: Mona Ringvei, Universitetet i Oslo, Jon Skeie, Norsk institutt for lokalhistorie og Bjørg Seland, Høgskolen i Agder

Claus Krag med ny bok om Kong Sverre sist vår

Kong Sverre (død 1202) er kanskje den mest spennende personen i den norske kongerekke. Mange historikere har beskjeftiga seg med han, blant andre Halvdan Koht, som oversatte *Sverre-soga* i 1913, og som ga ut ei bok om han i 1952. Fredrik Paasches biografi om Kong Sverre kom i 1920. Paasche var en så stor beundrer av Kong Sverre at han ikke kunne tillegge kongen en eneste skurkestrek.

Rett etter påske ga professor **Claus Krag** ut en ny bok med tittelen *Kong Sverre – Norges største middelalderkonge* (Aschehoug, 2005).

- *Hvorfor gir du ut bok om kong Sverre?*

- Alle norske middelalderhistorikere har vært opptatt av kong Sverre. Jeg bygger ikke på nytt materiale. Jeg skrev boken først og fremst fordi det gav meg en stor glede å kunne fortelle en spennende historie! Selv om det er skrevet mye om Sverre fra før, blir hver ny bok om han annerledes enn dem som har kommet tidligere. Boken min er ingen avhandling. Det er en historiefortelling for den interesserte leser. I de første tretten kapitlene følger jeg Sverres historie i en kronologisk og etter behov resonnerende fremstilling ut fra kildematerialet. I de to siste kapitlene vurderer jeg historikernes oppfatning av kong Sverre.

- *Er Sverre-soga eneste kilde til vår kunnskap om Kong Sverre?*

- Nei, men den er hovedkilden. I tillegg kommer *En tale mot biskopene*, forfattet av en i kretsen rundt Sverre, og en del brev mellom erkebiskop Eirik Ivarson og paven, der Sverre er tema for korrespondansen.

- *Hva er det som opptar deg mest med kong Sverre?*

- Det er en av de mest dramatiske perioder i norsk historie før andre verdenskrig, med omfattende krigshandlinger gjennom årtier. Dessuten utviklet det seg en formidabel strid mellom Sverre og kirkemakten. Kirken hadde stått bak kongedømmet til Magnus Erlingsson, og betraktet Sverre som en oppvigler. Da Sverre kom til makten, ønsket han etter hvert selv å bli salvet og kronet til konge av erkebiskopen i Nidaros. Men det nektet erkebiskopen å gjøre. Striden med Sverre førte til at erkebiskopen dro til Lund i det daværende Danmark. Fra Lund domkirke lyste han Sverre i bann. Fra 1195 og utover forlot alle de andre fire norske biskopene også landet (de som

først under tvang hadde kronet Sverre i Bergen) og dro til Lund.

– *Er dette på linje med den seinere reformatoriske makt-kampen i England, der Henrik 8. nasjonaliserte kirka?*

– Nei, det er ikke slik. I middelalderen var det strid mellom kirke og kongemakt i mange land. Kirken i middelalderen må oppfattes som en separat statsmakt ved siden av kongen. Det kunne skape store konflikter. Sverre søkte makt med militære midler, og fikk det. Viss han kunne bli salvet og kronet av kirken, så ville kirken normalisere kongedømmet hans. Det ville ikke kirken gå med på. Sverre ville som konge i tillegg ha innflytelse over bispevalg, men også det motsatte kirken seg. Egentlig har vi jo fortsatt noe av samme problemstilling! Men betydningen var mye større den gangen ...

Kven var Absalon Taranger?

Det skriv professor **Nils Ivar Agøy** om i band 9 av *Norsk Biografisk Leksikon*, som kom ut i vår. Taranger (1858-1930) hadde ei faglig breidd som sikkert også har inspirert Agøy.

Taranger gjekk fyrst i snikkarlære, men byrja sidan på teologistudiet. Så gjekk han over til historiefaget, og skreiv ei avhandling om den angelsaksiske kyrkja sin innverknad på den norske. Derifrå hoppa han over på jusstudiet, blei dr. juris, og etter kvart ekspert på kyrkjerett.

Instituttet er elles godt representert med medarbeidarar i dette bandet. Professor **Olav Rovde** skriv om Elisæus Vatnaland (1892–1983). Vatnaland høyrer avgjort til i Rovdes interessefelt. Han var fiskar og bonde og sentral i Bondepartiet (og stefar til Berge Furre).

Ellers skriv professor **Claus Krag** ei mengd biografier om nordmenn frå fjernare tider: Svein Alfivason, Tore Hund, Tyra Haraldsdotter og fire andre. Fyrsteamanuensis **Øyvind T. Gulliksen** held seg til Gunnar Torvund, Brenda Ueland og Agnes Wergeland.

Olav Solberg skriv forord til brevsamling

Sophus Bugges brev er nyleg (2004) utgitt i tre band av Det norske språk- og litteraturselskap, med eit forord av professor **Olav Solberg** som er leiar i selskapet. Førsteamanuensis Kristoffer Kruken er utgjevar, og han har redigert og kommentert breva. Bugge (1833-1907) var den fremste filologen på 1800-talet, og sette spor etter seg på mange fagfelt. Han arbeidde m.a. med edda- og skaldedikt, stadnamn og norrøne gude- og heltesegner, gjerne med tverrfagleg tilnærming. Dessutan samla han folkeviser i Telemark og publiserte i 1858 ei fin folkeviseutgåve, vitskapleg redigert: *Gamle norske Folkeviser*.

Ny bok av Eli Glomnes

Fagbokforlaget i Bergen har gjeve ut ei ny bok av amanuensis **Eli Glomnes**. Boka har tittelen *Skriv bedre! Lærebok i skrivning*. Boka kjem også i Norsk bokkubben, og vender seg både til elevar som strevar med å kome i gang med skrivning og til dei som treng eit lite puff for å kome vidare. Glomnes forklarer føremålet med boka slik: "Det viktigste målet med denne boka er å gi inspirasjon til å skrive mer og bedre enn det går an å gjøre på skolen".

Stipendiat fra Paris til Telemark

Gunn Opdahl er vår nye stipendiat i internasjonal kulturpolitikk. Opdahl har flytta til Bø og busatt seg i skogkanten. Hun savner afrikansk dans fra Paris, men har kurs i telespringar fra Oslo! Hun hører til sykkelfolket og har ikke bil. Velkommen!

– *Du er oppvokst i Bergen og tok videregående skole der, men reiste så til Paris?*

– Ja, jeg har utdanninga mi fra Universitetet i Paris. Folk i Norge spør gjerne om jeg er sosiolog eller kulturviter eller hva jeg er. Jeg har en tverrfaglig akademisk bakgrunn. Først to år med kunststudier, så to år med kulturadministrasjon og så en MA i europeisk geopolittikk ved Institutt for Europeiske Studier, Universitetet i Paris. Der studerte vi blant annet konfliktstoff mellom europeiske land.

Jeg skreiv mi masteroppgave om nordisk utenrikskulturpolitikk, det vil si om hvordan de nordiske landene presenterer sin kunst og kultur i utlandet. Mens jeg jobba i Paris så jeg også hvor viktig det var å drive norskstudier i utlandet. De fleste oversettere av norsk litteratur jeg møtte i Frankrike hadde begynt sin interesse for norsk på norskstudier i utlandet.

– *Hva var det som trakk deg fra Paris til Telemark?*

– Det var sjølsagt stipendet i kulturpolitikk. Jeg hadde jobba i den norske ambassaden i Paris, i avdelinga for presse- kultur og informasjon, i tre år. Jeg var klar til noe nytt. Muligheten for forskning og undervisning i kulturpolitikk og å skrive en avhandling var fristelse stor nok! Ellers er det nysgjerrighet som driver meg. Den samme nysgjerrigheten som dreiv meg ned til Paris førte meg også opp til Bø. Å flytte fra Paris til Norge blir alltid en kontrast, så da kan kontrasten like gjerne blir kjempestor!

– *Hva skriver du om?*

– Jeg planlegger en avhandling om litteraturpolitikk i tre land, Norge, England og Frankrike. Det blir et komparativt samtidsperspektiv. Jeg vil se på fastsprisordninger, innkjøpsavtaler, markedsføring og slike ting, men det er ikke et bokbransjeprojekt. Jeg vil undersøke hva som styrer litteraturpolitikken, ikke bare priser, men utgivelser og produksjon. Hvordan stiller for eksempel litteraturpolitikken seg til kulturelt mangfold i forhold til globaliseringstendenser på bokfronten?

Nye candidatae philologiae i kulturstudier

Fire nye kandidatar er etter nyår uteksaminerte etter gamal førreformordning med hovudfag i kulturstudier. **Suzanne Bancel** har skrive avhandling om "Metaforer i bibliotekprofesjonen og bibliotekinstitusjonen"; **Christel Nævdal Barlaup** har skrive om "Barnet i kirken - sett gjennom blader fra Norsk søndagsskoleforbund" (avhandlinga er sendt Kirkeforskning, Oslo); **Ingebjørg Bø** har skrive om "Sidemålsdebatten i Oslo 2000-2001, med sideblikk på Det europeiske språkåret 2001" - og **Marianne Eika** har skrive om "Pleieres språkbruk i en somatisk sjukehjemsavdeling". Alle fire blei "Cand. philol. i kulturstudier". I tillegg kan det nemnast at éin av dei som avslutta studiet hausten 2004 - **Heidi Stavrum** - no er i full gang som kulturforskar ved Telemarksforskning. Ho skreiv hovudfagsavhandling om jenter og jazz - og har markert seg på kronikkplass i *Dagbladet* om same emnet.

Nytt hefte om Sigurd Hoel

Kari Gjerstadberget, som var student ved årstudiet i engelsk i 1984, har gjeve ut eit flott hefte om Sigurd Hoel (62 sider, 2004). Det har tittelen *Sigurd Hoel. Fra Odalen til verdens ende*, og er utgjeve av Musea i Solør-Odal. Gjerstadberget er journalist i *Glåmdølen* på Kongsvinger.